

Landsdelsorkestrenes bidrag til musikhandlingsplan 2012-2015

Indledning

Dette notat er udarbejdet i forbindelse med LOF's møde med kulturminister Uffe Elbæk den 19. december 2011. Ministeren har annonceret en musikhandlingsplan og har i denne sammenhæng ladet forstå, at en opnåelse af handlingsplanens mål kan indebære, at der skal skæres i de statslige tilskud til landsdelsorkestrene.

Det er orkestrenes opfattelse, at en reduktion i antallet af symfoniorkestre eller i deres bevillinger vil få alvorlige konsekvenser for hele musiklivet i de respektive regioner, hvilket vil blive belyst nedenfor.

Landsdelsorkestrene vil i stedet opfordre kulturministeren til at lade sig informere om de udfordringer og muligheder, som det samlede musikliv står overfor. Et sådant helhedssyn, som inddrager alle dele og alle genrer inden for musiklivet vil samtidig give et godt overblik over de ressourcer og kompetencer, som kan indgå i arbejdet med at finde løsninger og sætte en positiv udvikling i gang til gavn for hele musiklivet og dermed det danske samfund.

Status

Symfoniske koncerter

De danske landsdelsorkestre spillede i 2010 koncerter for ca. 400.000 publikummer, hvilket er 30 % flere end for ca. 10 år siden. Dette dokumenterer orkestrenes evne til professionelt at lytte til sit publikum og tiltrække stadig flere besøgende til koncerterne.

Landsdelsorkestrene er en central faktor for udviklingen af musik som kunstform i samarbejde med komponister og musikskabere fra ind- og udland.

Børn og unge

En særlig vigtig målgruppe er de yngste lyttere, hvor orkestrene hvert år giver over 60.000 børn og unge en indgang til musikken som kunstnerisk udtryksform. Orkestrene møder målgruppen både ved besøg på skolerne samt ved koncerter i orkestrenes koncertsale. Koncerterne er ledsaget af et pædagogisk materiale, som giver lærere og elever mulighed for at forberede sig og dermed opnå maksimalt udbytte af koncerterne. En af forklaringerne på landsdelsorkestrenes succes på området er, at tilbudet til skolerne og børnehaverne er gratis. Man bør samtidig huske på at samtlige nutidige

genrer har dets rødder i den klassiske musik. Professionelle udøvere af alle genrer studerer og bruger ofte den klassiske musik som afsæt for deres musikskabelse

Andre koncertaktiviteter

Ved siden af de symfoniske koncerter og de pædagogiske aktiviteter løser landsdelsorkestrene en række andre opgaver: For det første er de en forudsætning for Den Jyske Operas forestillinger, idet operaen ikke har eget orkester. Dernæst giver orkestrene mange andre typer koncerter: Kirkekoncerter, kammerkoncerter, udendørs koncerter – ofte for store folkemængder, syng-med arrangementer samt mere eksperimenterende koncertformer, f.eks. 60 Minutes, orkesterbattle, No-stress-koncerter og rytmiske koncerter med bl.a. rockgrupper og big bands.

Samarbejdsrelationer

Landsdelsorkestrene har igennem årtier opbygget relationer til en lang række institutioner, organisationer og erhvervsliv, og samarbejdet med disse partnere kvalificerer det regionale musikliv, skaber synergier og bidrager kunstnerisk nyskabelse, se nedenstående oversigt:

Uddannelsesinstitutioner Folkeskole, børnehaver, gymnasier, SFO'er, lærerseminarier, universiteter, oplysningsforbund, musikkonservatorier, Dansens Hus samt andre kunstneriske uddannelser.
Erhvervsliv Virksomheder, fonde, herunder filmfonde, turismeorganisationer
Kulturinstitutioner Den Jyske Opera, kunstmuseer, rytmiske spillesteder, mindre operakompagnier, andre orkestre, musikskoler, Danske Danseteater, musikalske grundkurser og talentlinjer, teatre, festivaler (Roskilde, SPOT, Skanderborg)
Øvrige Amatørmusiklivet, KOR72, blomsterfestivaler, julemarkeder, osv.

Samarbejdet er langt fra kun på institutionelt plan, idet et stort antal musikere er aktive i det regionale musikliv som undervisere, kammermusikere, organister, igangsættere, ildsjæle og meget mere. Det er for landsdelsorkestrene fundamentalt vigtigt at indgå partnerskaber og samarbejde med små som store kulturelle aktører, da denne proces i sig selv er en gensidig læringsproces, og giver spændende resultater. Det er vigtigt for institutionen "et symfoniorkester" at forgrene sig bredt ud i kulturlivet og samfundet, og på denne måde gøre sig relevant i et uendeligt antal sammenhænge.

Nye formidlingsformer

Landsdelsorkestrene har traditionelt stillet et omfangsrigt materiale om koncertaktiviteterne til rådighed for sit publikum, blandt andet i skriftlig form som sæsonbrochurer og koncertprogrammer, og som mundtlig formidling ved koncertintroduktioner og foredrag i regi af oplysningsforbundene.

Herudover arbejder orkestrene også med interpersonel kommunikation, ved for eksempel at være til stede hvor publikum er – på offentlige pladser, i tog og andre steder.

De senere år er internettets mange muligheder blevet en naturlig del af orkestrenes formidlingsarbejde, og facebook-sider, youtube-kanaler og twitterprofiler har set dagens lys. Ikke mindst i forhold til at tiltrække nye publikumsgrupper, har disse kanaler stor betydning.

I efteråret indgik LandsdelsOrkesterForeningen en aftale med Radio100 om at søge public-service midler til en ny radiokanal med klassisk musik, og d. 28. oktober 2011 gik RadioKlassisk i luften. Kanalen sender via FM i de store byer samt på internettet. Kanalen har som mål at tiltrække nye lyttere til den klassiske musik gennem et anderledes radiokoncept, hvor værter og formidlere er tæt på musikken, der hvor den spilles. Således er over 20 musikere fra landsdelsorkestrene rekrutteret til forskellige værtsopgaver.

Forudsætningen for den nye radiokanal har været konstateringen af, at over 30 % af Danmarks befolkning gerne lytter til klassisk musik, men kun 7 % har lyttet til DR's P2. RadioKlassisk overhalede da også P2's lytterantal allerede efter to uger.

Landsdelsorkestrene anno 2012 – udfordringer og muligheder

Bevillinger

Landsdelsorkestrene kan i dag betegnes som ressourceeffektive musikformidlere på højeste kunstneriske niveau. Men orkestrene står overfor en række udfordringer, hvis denne position skal fastholdes og udvikles i de kommende år.

Orkestrene er igennem en lang årrække blevet udsat for besparelser på de årlige finanslove ved at bevillingerne til orkestrene hvert år reduceres med ½-1 % inden bevillingen reguleres med pris/løn-fremskrivningen. Den stipulerede effektiviseringsgevinst, der ligger til grund for fremgangsmåden, kan ikke anvendes på et symfoniorkester på samme måde som f.eks. et kunstmuseum. Årsagen er den simple, at musikværkerne naturligvis skal opføres med samme orkesterbesætning, som da de blev skrevet. Det giver ikke mening at opføre en symfoni af Carl Nielsen med et mindre orkester end Nielsen foreskrev, da han komponerede værket.

Orkesterbesætninger

Landsdelsorkestrene har i dag en normeret besætning på mellem 65 og 73 musikere. Denne størrelse giver orkestrene mulighed for at opføre langt størstedelen af det symfoniske repertoire, idet det skal bemærkes, at strygerkorpset ofte er for lille til at balancere partiturets krav til blæserbesætningen. Orkestrene vurderer, at den ideelle orkesterstørrelse for at kunne varetage landsdelsorkestrenes mangefacetterede opgaver ligger et sted imellem 78 og 84 musikere.

I dag er situationen imidlertid den, at flere orkestre pga. de mangeårige besparelser må lade stillinger stå tomme, hvilket f.eks. betyder, at Sønderjyllands Symfoniorkester p.t. fungerer med kun 56 faste musikere. Dette er ikke tilfredsstillende på sigt.

Udfordringerne løses i dag i et begrænset omfang ved at lave samarbejds koncerter med musikkonservatorierne og ved at samle orkesterkoncerterne med større besætning i nogle få produktioner, hvortil der indkøbes ekstra assistenter.

Konsekvenser

I forhold til de ressourcer, som landsdelsorkestrene i dag råder over, er aktivitetsniveauet og publikumstallet højt. Men en yderligere reduktion af ressourcerne vil få alvorlige konsekvenser for det lokale musikliv. Som tidligere beskrevet er en orkesterinstitution som fundamentet i et stillads. Fjerner man dele herfra, river det meget med sig:

- Børn får ikke længere en - fra børnehave til gymnasium koordineret - samlet introduktion til den klassiske musik på højeste niveau
- Sammenhængen – den såkaldte fødekæde – i det musikalske uddannelsessystem fra folkeskole over musikskole og MGK til musikkonservatorier ødelægges. Størstedelen af orkestrene har eller vil få fælles bygninger med musikkonservatorierne og andre højere uddannelsesinstitutioner, og samarbejdet og den gensidige inspiration mellem musikere og studerende, vil forsvinde.
- En eller flere af Danmarks største byer mister et musisk kreativt potentiale, der i væsentlig omfang også medvirker til udviklingen af den rytmiske genre. Derudover er det selv samme kreative potentiale selve motoren i et velfungerende musikalsk økosystem, som binder musiklyttere, amatører og professionelle sammen, på tværs af genrer.
- Et etableret netværk af institutioner, organisationer og erhvervsvirksomheder, der understøtter musiklivet generelt falder sammen og skal genopbygges.

Landsdelsorkestrenes anbefalinger til en kommende musikhandlingsplan:

Konkurrencen om publikum

Landsdelsorkestrene har med stor effekt i de senere år fornyet deres kontakter med omverdenen, moderniseret budskaberne og skabt nye kommunikationskanaler. Men TV og elektroniske medier udvikler sig, og orkestrene skal fortsat være på forkant for at fastholde og udbygge sin synlighed. Indsatser for publikumsudvikling og nye koncertformer bliver derfor et stadig vigtigere strategisk indsatsområde for orkestrene.

Det er vigtigt at fastholde, at orkestrene på ingen måde starter på bar bund, men har mangeårige erfaringer i strategisk arbejde med at finde innovative løsninger på ovennævnte felter. Denne ekspertise vil orkestrene fortsat gerne stille til rådighed for det omgivende musikliv, herunder spillesteder, undervisningsinstitutioner og højere læreanstalter.

Anbefalinger

Landsdelsorkestrene anbefaler derfor, at orkestrene inddrages som kreative ressourcer i løsningerne på de aktuelle udfordringer i musiklivet. Vi kan blandt andet bidrage til:

- Udvidet samarbejde med spillesteder, andre koncertarrangører og kunstnere om nye koncertformer, herunder inddragelse af andre musikgenrer og kunstarter mhp. at sikre den kunstneriske fornyelse
- Forstærket dialog med publikum for at afdække og skabe behov og ønsker som basis for fælles indsatser for synliggørelse, marketing og publikumsudvikling

- Udvikling af samarbejdet med eksterne partnere med særlig ekspertise inden for sociale medier og new media publishing

Som nævnt indledningsvis, så er de danske landsdelsorkestre en succeshistorie. De er blevet til som et resultat af et folkeligt engagement i landets store byer samt i Sønderjylland for at skabe adgang til levende musik på højt kunstnerisk niveau. Dette engagement er uformindsket, hvilket underbygges af, at landsdelsorkestrene i dag har et større publikum end nogensinde.

Landsdelsorkestrene er i dag en helt uundværlig partner i det lokale kulturliv, hvor orkestrenes store netværk til det øvrige kulturliv, til uddannelsessystemet på alle niveauer samt til erhvervsliv og turismeorganisationer sørger for at samle de mange gode kræfter om det, der er kernen i orkestrenes mission: At bidrage til udviklingen af det samlede musikliv i deres respektive områder.

En styrkelse af landsdelsorkestrene og et øget politisk fokus på at inddrage orkestrenes kompetencer på nye områder inden for musikken er derfor en investering i hele landets fremtidige musikliv.

LandsdelsOrkesterForeningen

D. 19. december 2011